

Utarbeidet av:
Merethe Fagernæs

Dato:
04.07.2018

Saksnummer:
2018/13196

U.Off.

Til
Trond Ingebretsen

Kunngjøringsnotat

Tilskudd av tilskudd til utvikling og produksjon av læremidler til fagfornyelsen

Bakgrunn

I *Innst. 16 S (2017–2018), Prp. St. xx S* (revidert nasjonalbudsjett) er det satt av midler til Den teknologiske skolesekken (2018 – 2022). Utdanningsdirektoratet skal iverksette den 5-årige satsingen. Målet for satsingen er å bidra til at elever får kunnskap om og forståelse for teknologi, algoritmisk tenkning, programmering og tilgang til gode digitale læremidler.

Den teknologiske skolesekken har flere tiltak. I et av tiltakene skal direktoratet etablere en tilskuddsordning for utvikling av digitale læremidler til fagfornyelsen og etablere kriterier for tilskuddet. Tilskuddsordningen skal komme i tillegg til, men sees i sammenheng med tilskuddsordning for læremidler på kap 220 post 70. Målsettingen med tilskuddet er at elever og lærere skal ha tilgang til et mangfold av innovative digitale læremidler av høy kvalitet som støtter opp under tilpasset opplæring, samt et bredere tilfang av digitale læremidler på nynorsk og samisk. De digitale læremidlene som utvikles skal ivareta universell utforming, personvern og informasjonssikkerhet på en god måte.

Kunngjøring av tilskudd

Kunngjøringsteksten er utviklet av en arbeidsgruppe som har bestått av:

- Runa Systad (representant for fagfornyelsen)
- Vibeke Guttormsgaard (Udir BetaLab)
- Kristine Sevik (Udir BetaLab)
- Terje Bryne Krokfjord (ordinær tilskuddsordning)
- John Hvidsten (ordinær tilskuddsordning)
- Merethe Fagernæs (prosjektleder)

Arbeidsgruppen kom tidlig frem til at de tverrgående temaene og kjerneelementene måtte få en sentral plass i utlysningsteksten. I tillegg var det enighet om at læremidlene skulle legge vekt på samhandling og samskaping og at vi ikke stimulerer til en overvekt av søknader om tilskudd til adaptive læremidler. Det var også enighet om at vi ønsker nyskapende læremidler som ivaretar algoritmisk tenkemåte og programmering.

Representanter fra fagfornyelsen har bidratt med innledende tekster til de prioriterte fagene.

Det er utarbeidet kunngjøringstekster til fem fag;

- Samfunnsfag (1.-4. årstrinn)
- Matematikk (1.-4. årstrinn)
- Kunst og håndverk (5.-7. årstrinn)

Postadresse:
Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO
Besøksadresser:
Schweigaards gate 15 B, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon:
+47 23 30 12 00
Telefaks:
+47 23 30 12 99

E-post:
post@utdanningsdirektoratet.no
Internett:
www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:
7694 05 10879
Org.nr.:
NO 970 018 131 MVA

- Musikk (8.- 10. årstrinn)
- Naturfag (8. – 10. årstrinn)
- Norsk videregående (Yrkesfag, studieforberedende og påbygging til generell studiekompetanse)

Arbeidsgruppa anbefaler at det lyses ut tilskudd til fire fag; samfunnsfag, matematikk, kunst – og håndverk/ doudji og musikk. Vi har valgt samfunnsfag og matematikk fordi utvikling av digitale ferdigheter og algoritmisk tenkemåte blir nye ansvarsområder i disse fagene. Fagene kan lett knyttes til tverrgående temaer som demokrati og samfunn og bærekraftig utvikling. I disse fagene ønsker vi å prioritere de yngste elevene. Det vil være i tråd med Meld. St 21 *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*.

De praktisk estetiske fagene gir også gode muligheter for å få inn algoritmisk tenkemåte og tverrgående temaer. Bærekraftig utvikling står sterkt i kunst og håndverk/ doudji. Elevene skal utvikle forståelse for hvordan de bruker ulike materialer og digitale verktøy på en etisk, miljøbevisst og trygg måte. I et folkehelse- og livsmestringsperspektiv kan musikk bidra som terapi og som en verdi i seg selv. Å bli oppmerksom på egne og andres musikalske uttrykk kan også åpne for kulturforståelse.

I godkjenningen av retningslinjene og forslag til fag ba departementet oss om å legge til norsk og videregående opplæring. Vi anbefaler derfor at det lyses ut til norsk; yrkesfag, studieforberedende og påbygging til generell studiekompetanse.

Samfunnsfag skal ivareta den første innlæringen av den digital ferdigheten og kjerneelementene går bort fra den tradisjonelle inndelingen i geografi, historie og samfunnskunnskap. Det er derfor behov for nye læremidlene som synliggjør sammenhengene i faget - både mellom det metodiske og kunnskapselementene og mellom geografi, historie og samfunnskunnskap. Faget egner seg også godt til tverrgående temaer som demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling.

Matematikk skal ivareta den første innføringen av algebra, algoritmisk tankegang og den grunnleggende ferdigheten regning. Dette er nytt i fagfornyelsen og det vil derfor være behov for læremidler som ivaretar dette.

I kunst og håndverk skal elevene utvikle evnen til å løse problemer og bidra til utvikling og innovasjon. Faget har behov for nytenkning og nye læremidler innenfor områder som algoritmisk tenkning og programmering. Vi har valgt å prioritere 5.-7. årstrinn fordi elevene på dette årstrinnet har tilegnet seg et visst ferdighetsnivå. Det passer derfor fint å introdusere skapende prosesser med teknologi for disse elevene. Det igjen kan motivere både gutter og jenter til å bruke programmering i faget.

I musikk skal digitale arbeidsmåter få større oppmerksomhet, eksempelvis programmering. Elevene skal få erfaring med bruk av ulike måter å lage musikk på og erfare hvordan stemme og instrumenter (både analoge og digitale) kan settes sammen til estetiske uttrykk. Vi mener 8.-10. trinn vil være rett målgruppe for et digitalt læremiddel i dette faget. Her kan både gutter og jenter bli motiverte til å bruke digitale arbeidsmåter i faget.

Norsk

Alle de tre tverrgående temaene kommer til uttrykk i norskfaget; Demokrati og medborgerskap gjennom utvikling av retoriske ferdigheter og kompetanse i å vurdere tekster kritisk, Folkehelse og livsmestring gjennom å kunne uttrykke egne følelser, meninger og synspunkter og møte andres på en empatisk måte og Bærekraftig utvikling gjennom å utvikle forståelse for at universelle problemer i samfunnet gjenspeiles i språk og

litteratur. Det å ha gode lese- og skriveferdigheter er viktig for å mestre egne liv og ta del i demokratiet.

Arbeidsgruppa vurderte også naturfag som egnet fag i utlysingen, men vi har valgt å begrense utlysingen til fire fag. Matematikk ivaretar realfagene og vi mener at god begynneropplæring i matematikk vil komme naturfag til gode på lang sikt.

Læremidler på samisk

Ved å velge kunst og håndverk åpner vi også opp for læremidler på samisk. I den ordinære tilskuddsordningen stilles det krav om at det skal benyttes tekniske løsninger som gjør det mulig å tilrettelegge for oversettelse til samisk. Vi vil stille samme krav for denne ordningen.

Vi har hatt en dialog med Sametinget. De har fått mulighet til å lage egne kriterier for Doudji, men av slo.

Tidspunkt for utlysning

Kunngjøring av tilskudd publiseres i uke 26 i Norsk lysingsblad og legges ut på Utdanningsdirektoratets nettsider. Den sendes også til Den norske Forleggerforening, representanten for de uavhengige forlagene og IKT-Norge.

Søknadsfrist er 14. september. Det gir læremiddelutviklerne god tid til å utforme søknadene.

Økonomi

Total ramme for tilskuddsordningen er 52 millioner kroner 2018.

Bruk av tilsagnsfullmakt

Dagens ordning på 0220.70 har 30 mill. i tilsagnsfullmakt. Dette utgjør om lag 45% av tildelingen (66,8 mill.) på posten. Hvis vi skal ha samme forholdstall på den nye ordningen, vil det bli 45% av 52 mill. kroner. Med samme forholdstall i den nye tilskuddsordningen vil vi ha behov for 23,4 mill. ekstra i tilsagnsfullmakt i 2019 og 2020. En for stor økning i tilsagnsfullmakten kan føre til at vi kommes skjevt ut i 2021. Det samme gjelder hvis tilsagnsfullmakten blir for liten. Vi foreslår derfor å øke tilsagnsfullmakten med 17 mill. Tabellen under viser behovet for tilsagnsfullmakt ut fra hvor stor prosentandel vil utbetaler i 1. termin.

Kunngjøring 2018	Utbetaling 1. term 2018	Tilsagnsfullmakt 2019
52 mill	55%	23 mill
50 mill ¹	75%	17 mill
50 mill	80%	13 mill

Kunnskapsdepartementet har besluttet at tilskuddene skal utbetales i sin helhet i 1. termin. I tillegg ønsker departementet at tilskuddsmottaker skal bidra med minimum 50% egenandel.

Søknadsbehandling

Prosjektene velges på bakgrunn av kriterier i kunngjøringen.

Det er nødvendig å hente inn ulik kompetanse under saksbehandlingen. Internt i direktoratet ønsker vi at personer i BSU og RLG (fagfornyelsen) deltar i

---

¹ Prosenten ble beregnet ut fra 50 mill. Vi må beregne mer eksakt når vi vet summen som skal lyses ut

søknadsbehandlingen. Vi ønsker også at personer fra juridisk avdeling, arkiv og økonomi trekkes inn underveis i prosessen.

I tillegg har vi behov for bistand fra eksterne med kompetanse og undervisningserfaring i fagene som prioriteres i utlysingen. De kan rekrutteres fra UH (fagpersoner fra tidligere nasjonale sentre) og/ eller fra læreplangruppene.

Vi kan forvente et stort antall søknader. Det er derfor viktig å ha tydelige vurderingskriterier i kunngjøringsteksten slik at vi kan utarbeide avslagsgrunner som er godt forankret.

Vi vil til enhver tid vurdere interne og eksterne medlemmers habilitet.

Saksbehandlergruppene vil utarbeide innstillinger som oversendes ledelsen før endelig tildeling. Vi vil foreta utbetalinger innen 15. desember 2018.

Tidsramme

Prosjektene har en tidsramme på 1 – 2 år for å sikre ønsket kvalitet på læremidlene. Det betyr at prosjektene igangsettes i desember 2018 og ferdigstilles innen skolestart 2020. Tilskuddsmottakere må levere sluttrapport revisorgodkjent regnskap når prosjektet er ferdigstilt.

Vi foreslår at det gis tilskudd til utvikling av digitale læremidler i følgende fag:

Samfunnsfag (1.-4. årstrinn)

Kjerneelementene tydeliggjør at **samfunnsfag både er et metode- og kunnskapsfag** og at kompetansen i faget utvikles gjennom å koble det metodiske med sentrale kunnskapsområder.

Kjerneelementene går bort fra den tradisjonelle inndelingen i geografi, historie og samfunnskunnskap.

Det er viktig at læremidlene **synliggjør sammenhengene i faget** - både mellom det metodiske og kunnskapselementene og mellom geografi, historie og samfunnskunnskap.

Læremidler som bare ivaretar et av dagens hovedområder (slik som geografi) er ikke i tråd med tekningen bak kjerneelementene.

De grunnleggende ferdighetene skal benyttes som redskap for læring i faget. I tillegg ivaretar læremiddelet innlæringen av den grunnleggende ferdigheten *digitale ferdigheter*.

Følgende kriterier vil bli vektlagt i vurderingen av søknadene:

- Samfunnsfagets kjerneelementer skal ligge til grunn for utarbeidelsen av læremidlene.
- Læremiddelet tar utgangspunkt i et eller flere tverrfaglige tema
- De grunnleggende ferdighetene integreres som del av kompetansen i faget og som redskap for læring i faget. I tillegg har samfunnsfag et særskilt ansvar for den første innlæringen av den grunnleggende ferdigheten *digitale ferdigheter*
- Læremiddelet kobler det metodiske med sentrale kunnskapsområder og vektlegger undring og utforsking
- Læremiddelet synliggjør sammenhengene i faget.
- Innovasjon og nyskaping: Vi ønsker å gi tilskudd til læremidler som er nyskapende og til prosjekter som tenker utenfor boksen. Vi vil vektlegge innovative løsninger når vi velger ut prosjekter.

Det kan gis tilskudd til et nytt prosjekt, deler av et digitalt læremiddel eller et forprosjekt. Hvis det søkes om støtte til et forprosjekt, må søknaden vise hva sluttproduktet skal være.

Matematikk (1.-4. trinn)

For utviklere av læremidler i matematikk er det særlig viktig å forholde seg til prinsippene i fagfornyelsen. Det er særlig viktig å merke seg at algebra og algoritmisk tankegang er foreslått innført fra 1. trinn av.

Det er utviklet kvalitetskriterier for læremidler i matematikk som ble lansert juni 2018. Disse kvalitetskriteriene bør følges.

De tverrfaglige temaene fra overordnet del er foreslått innlemmet gjennom å inkludere blant annet tall og tallforståelse, algebra, algoritmisk tenkning og programmering, personlig økonomi, kritisk tenkning, statistikk.

Fra verdigrunnlaget i overordnet del angis motivasjon og mestring, relevans, skaperglede, engasjement og utforskertrang, kritisk tenkning og det å lære å lære som særlig viktig for matematikkfaget.

De grunnleggende ferdighetene skal benyttes som redskap for læring i faget. I tillegg ivaretar læremiddelet innlæringen av **den grunnleggende ferdigheten regning**.

Følgende vil bli vektlagt i vurderingen av søknadene:

- Matematikkfagets kjerneelementer ligger til grunn for utarbeidelsen av læremidlene.
- Læremiddelet bygger videre på rammeplanen for barnehagen og ivaretar den tidlige innlæringen av tall, tallforståelse, algebra og algoritmisk tenkning.
- Læremiddelet ivaretar hvordan de tverrfaglige temaene i overordnet del er foreslått inn i matematikkfaget
- De grunnleggende ferdighetene integreres som del av kompetansen i faget og som redskap for læring i faget. I tillegg ivaretar læremiddelet innlæringen av den grunnleggende ferdigheten regning.
- Innovasjon og nyskaping: Vi ønsker å gi tilskudd til læremidler som er nyskapende og til prosjekter som tenker utenfor boksen. Vi vil vektlegge innovative løsninger når vi velger ut prosjekter.

Det kan gis tilskudd til et nytt prosjekt, deler av et digitalt læremiddel eller et forprosjekt. Hvis det søkes om støtte til et forprosjekt, må søknaden vise hva sluttproduktet skal være.

Kunst og håndverk/Duodji (5.-7. årstrinn)

Det skapende elementet har stor plass i kunst og håndverk og gir elevene muligheten til å uttrykke seg gjennom estetiske former og praktiske aktiviteter. Kulturelle opplevelser er viktig både for å forstå andre kulturer og som inspirasjon for egen produksjon.

Bærekraftig utvikling står sterkt i faget. Elevene skal utvikle forståelse for hvordan de bruker ulike materialer og digitale verktøy på en etisk, miljøbevisst og trygg måte. Valg av materialer og ressursutnyttelse er også sentrale tema i et bærekraftperspektiv. Elevene skal utvikle evnen til å løse problemer og bidra til utvikling og innovasjon. Kjerneelementet kunst- og designprosesser åpner for å bruke algoritmisk metode i disse prosessene.

De grunnleggende ferdighetene skal benyttes som redskap for læring i faget.

Følgende kriterier vil bli vektlagt i vurderingen av søknadene:

- Kunst og håndverksfagets kjerneelementer ligger til grunn for utarbeidelsen av læremidlene
- Læremiddelet tar utgangspunkt i et eller flere tverrfaglige tema
- De grunnleggende ferdighetene integreres som del av kompetansen i faget og som redskap for læring i faget.
- Læremiddelet viser bruk av ulike materialer, redskaper og verktøy inkludert digitale verktøy
- Læremiddelet stimulerer til problemløsning
- Læremiddelet er praktisk rettet
- Innovasjon og nyskaping (vi ønsker å gi tilskudd til læremidler som er nyskapende og til prosjekter som tenker utenfor boksen. Vi vil vektlegge innovative løsninger når vi velger ut prosjekter).

Det kan gis tilskudd til et nytt prosjekt, deler av et digitalt læremiddel eller et forprosjekt. Hvis det søkes om støtte til et forprosjekt, må søknaden vise hva sluttproduktet skal være.

Musikk (8.-10. trinn)

Å være med i kreative og skapende prosesser er viktig for dannelse og identitetsutvikling. I musikk får elevene mulighet til å delta i musikalske fellesskap og til å utvikle sine estetiske og musikalske evner.

De nye kjerneelementene i musikk legger vekt på at elevene skal kunne utøve, lage og oppleve musikk, alene og sammen med andre. Musikk handler om samskaping og nyskaping.

Musikkopplevelser kan fylle livet med glede og mening. I et folkehelse- og livsmestringsperspektiv kan musikk bidra som terapi og som en verdi i seg selv. Å bli oppmerksom på egne og andres musikalske uttrykk kan også åpne for kulturforståelse.

Digitale arbeidsmåter skal få større oppmerksomhet i faget, eksempelvis programmering. Elevene skal få erfaring med bruk av ulike måter å lage musikk på og erfare hvordan stemme og instrumenter (både analoge og digitale) kan settes sammen til estetiske uttrykk.

De grunnleggende ferdighetene skal benyttes som redskap for læring i faget.

Følgende kriterier vil bli vektlagt i vurderingen av søknadene:

- Musikkfagets kjerneelementer ligger til grunn for utarbeidelsen av læremidlene
- Læremidler tar utgangspunkt i et eller flere tverrfaglige tema
- De grunnleggende ferdighetene integreres som del av kompetansen i faget og som redskap for læring i faget.
- Læremiddelet legger opp til digitale arbeidsmåter
- Læremiddelet motiverer til ulike måter å lage musikk på
- Læremiddelet legger til rette for praktisk opplæring
- Innovasjon og nyskaping (vi ønsker å gi tilskudd til læremidler som er nyskapende og til prosjekter som tenker utenfor boksen. Vi vil vektlegge innovativeløsninger når vi velger ut prosjekter).

Det kan gis tilskudd til et nytt prosjekt, deler av et digitalt læremiddel eller et forprosjekt. Hvis det søkes om støtte til et forprosjekt, må søknaden vise hva sluttproduktet skal være.

Norsk VGO (Yrkesfag, studieforbereidende og påbygging til generell studiekompetanse)

Alle de tre tverrgående temaene kommer til uttrykk i norskfaget; Demokrati og medborgerskap gjennom utvikling av retoriske ferdigheter og kompetanse i å vurdere tekster kritisk, Folkehelse og livsmestring gjennom å kunne uttrykke egne følelser, meninger og synspunkter og møte andres på en empatisk måte og Bærekraftig utvikling gjennom å utvikle forståelse for at universelle problemer i samfunnet gjenspeiles i språk og litteratur. Det å ha gode lese- og skriveferdigheter er viktig for å mestre egne liv og ta del i demokratiet.

Kjerneelementene definerer hva som er det sentrale i faget: tekst i kontekst, kritisk tilnærming til tekst, muntlig kommunikasjon, skriftlig tekstskaping, språket som system og mulighet og språklig mangfold.

De grunnleggende ferdighetene skal benyttes som redskap for læring i faget. Norskfaget har et særskilt ansvar for å utvikle elevenes ferdigheter i lesing og skriving og muntlige ferdigheter gjennom hele skoleløpet. På studieforbereidende program betyr det at elevene skal få øve på akademisk skriving.

Digital dømmekraft og kritisk tenkning og forståelse av samtidens kommunikasjonsformer er også områder som skal løftes frem.

Følgende kriterier vil bli vektlagt i vurderingen av søknadene:

- Norskfagets kjerneelementer ligger til grunn for utarbeidelsen av læremidlene.
- Læremiddelet tar utgangspunkt i et eller flere tverrfaglige tema
- De grunnleggende ferdighetene integreres som del av kompetansen i faget og som redskap for læring i faget. I tillegg ivaretar læremiddelet norskfagets særskilte ansvar for elevenes lese- og skriveferdigheter
- Læremiddelet appellerer til både gutter og jenter
- Læremiddelet stimulerer til varierte arbeidsmåter og utvikling av en kritisk og utforskende holdning til ulike tekster
- Innovasjon og nyskaping (vi ønsker å gi tilskudd til læremidler som er nyskapende og til prosjekter som tenker utenfor boksen. Vi vil vektlegge innovative løsninger når vi velger ut prosjekter).